

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 5.7.2005
KOM(2005) 304 slutlig

2005/0129 (CNS)

Förslag till

RÅDETS BESLUT

om gemenskapens strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen

(programperiod 2007–2013)

(framlagt av kommissionen)

{SEK(2005) 914 }

MOTIVERING

För att politiken för landsbygdsutveckling skall överensstämma med gemenskapens prioriteringar anges i artikel 9 i rådets förordning om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) att strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen i hela unionen skall antas för programperioden 1 januari 2007 – 31 december 2013. Riktlinjerna bifogas förslaget till beslut.

Målet är att gemenskapens strategiska riktlinjer skall antas hösten 2005. Det gemensamma ramverket för övervakning och utvärdering bör vara fullt utvecklat vid slutet av 2005.

Därmed kommer medlemsstaterna att kunna färdigställa sina nationella strategiska planer i slutet av 2005 eller början av 2006 och, efter att ha överenskommit om den huvudsakliga inriktningen, lägga sista handen vid programdetaljer under första halvåret 2006. Sista halvåret 2006 bör ägnas åt godkännandeförfarandet.

Förslag till

RÅDETS BESLUT

om gemenskapens strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen (programperiod 2007–2013)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR BESLUTAT FÖLJANDE

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr .../... av den ... om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU)¹, särskilt första meningen artikel 9.2 i denna,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande, och²

av följande skäl:

- (1) I artikel 9.1 i förordning (EG) nr anges att strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen för programperioden 1 januari 2007 – 31 december 2013 bör antas på gemenskapsnivå så att prioriteringar sätts för landsbygdsutvecklingen.
- (2) I de strategiska riktlinjerna anges de områden som är viktiga för att gemenskapens prioriteringar skall kunna bli verklighet, främst i fråga om hållbarhetsmålen från toppmötet i Göteborg och den förnyade Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.
- (3) Med dessa strategiska riktlinjer som underlag skall samtliga medlemsstater utarbeta nationella strategier för landsbygdsutveckling som skall utgöra referensramverket för utarbetandet av programmen för landsbygdsutveckling.
- (4) Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har avgivit ett yttrande.³
- (5) Regionkommittén har avgivit ett yttrande.⁴

¹ EUT L ..., ..., s.

² EUT L ..., ..., s.

³ EUT L ..., ..., s.

⁴ EUT L ..., ..., s.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Enda Artikel

Gemenskapens strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen för programperioden 2007–2013 antas härmed, såsom de anges i bilagan.

Utfärdat i

*På rådets vägnar
Ordförande*

BILAGA

EU:s strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen för programperioden 2007–2013

1. INLEDNING

I den nya förordningen om landsbygdsutveckling definieras vilket syfte och vilken omfattning stödet från fonden för landsbygdsutveckling skall ha. I gemenskapens strategiska riktlinjer anges de områden som är viktiga för att gemenskapens prioriteringar skall kunna bli verklighet, främst i fråga om hållbarhetsmålen från toppmötet i Göteborg och den förnyade Lissabonstrategin för tillväxt och arbetstillfällen.

Gemenskapens strategiska riktlinjer för landsbygdsutveckling kommer att bidra till att

- ringa in och fastställa de områden där EU-stödet för landsbygdsutveckling skapar mest mervärde på EU-nivå,
- skapa en koppling till de viktigaste EU-prioriteringarna (Lissabon, Göteborg) och omsätta dem i strategier för landsbygdsutveckling,
- sörja för överensstämmelse med övrig EU-politik, främst på områdena sammanhållning och miljö,
- genomföra den nya marknadsinriktade gemensamma jordbrukspolitiken och den nödvändiga omstruktureringen den kommer att medföra i både nya och gamla medlemsstater.

2. LANDSBYGDSUTVECKLING OCH GEMENSKAPENS MÅL

2.1. Den gemensamma jordbrukspolitiken och landsbygdsutveckling

Jordbruket är både den största markanvändaren på landsbygden och har en central påverkan på landsbygden och miljöns kvalitet. Genom den nyligen genomförda utvidgningen av Europeiska unionen har den gemensamma jordbrukspolitiken och landsbygdsutvecklingen blivit allt viktigare.

Om inte de två pelarna inom den gemensamma jordbrukspolitiken, marknadspolitiken och landsbygdsutvecklingen, hade funnits, skulle många landsbygdsområden i Europa stå inför ökande ekonomiska, sociala och miljörelaterade problem. Den europeiska jordbruksmodellen återspeglar den mångfacetterade roll som jordbruket spelar när det gäller rikedomen och mångfalden hos landskap, livsmedel samt kultur- och naturarvet⁵.

De vägledande principerna för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP), marknadspolitiken och landsbygdsutvecklingen fastställdes vid Europeiska rådets toppmöte i Göteborg 2001. Samma sak sades i slutsatserna från rådets möte i

⁵ Ordförandeskapets slutsatser från rådets toppmöten: Luxemburg 1997, Berlin 1999, Bryssel 2002, rådets (jordbruk) möte den 14 mars 2005.

Thessaloniki i juni 2003: *"Hög ekonomisk effektivitet måste gå hand i hand med hållbar användning av naturresurserna"*.

"Hög ekonomisk effektivitet måste gå hand i hand med hållbar användning av naturresurserna och avfallsnivåer, med bibehållande av biologisk mångfald, bevarande av ekosystemen och undvikande av ökenspridning. För att möta dessa utmaningar enas Europeiska rådet om följande: Den gemensamma jordbrukspolitiken och dess framtida utveckling bör bland annat ha som mål att bidra till att hållbar utveckling åstadkoms genom att ytterligare tonvikt läggs vid att främja hälsosamma produkter av god kvalitet, tillverkningsmetoder som är hållbara ur miljösynpunkt inklusive ekologisk produktion, förnybara råmaterial och skydd av biologisk mångfald."

Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådet, Göteborg 2001

Den reformerade gemensamma jordbrukspolitiken och landsbygdsutvecklingen kan under de kommande åren ge ett viktigt bidrag till konkurrenskraften och den hållbara utvecklingen..

2.2. **Mot ett hållbart jordbruk: 2003 och 2004 års reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken**

2003 och 2004 års reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär ett stort steg framåt för att **förbättra konkurrenskraften och den hållbara utvecklingen** inom EU:s jordbruk och ange ramarna för framtida reformer. Flera reformer har stärkt det europeiska jordbrukets konkurrenskraft genom att minska prisstödsgarantierna. Dessutom kommer det frikopplade stödet att uppmuntra jordbrukarna att reagera på marknadens signaler, snarare än de kvantitetsrelaterade politiska incitamenten. Tack vare att man tagit med normer för miljö, livsmedelssäkerhet, djurhälsa och djurens välbefinnande i tvärvillkoren kommer konsumenternas förtroende och jordbrukets miljömässiga hållbarhet att öka.

2.3. **Landsbygdsutvecklingen 2007–2013**

Politiken för den framtida landsbygdsutvecklingen består av följande tre huvudområden: livsmedelsekonomin, miljön och den vidare landsbygdsekonomin och landsbygdsbefolkningen. Den nya generationens strategier och program för landsbygdsutveckling skall byggas kring följande tre axlar: en för konkurrens för jordbruk, livsmedel och skogsbruk, en för markförvaltning-miljö och en för livskvalitet/mångfald i landsbygdsområden.

Kring konkurrensaxeln kommer ett flertal åtgärder att inriktas på mänskligt och fysiskt kapital inom jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorerna (bland annat genom att gynna kunskapsöverföring och innovation). Axeln markförvaltning-miljö rymmer åtgärder för skydd och förbättring av naturresurser, samt för bevarande av jord- och skogsbruk med högt naturvärde samt kulturlandskap i Europas landsbygdsområden. Den tredje axeln bidrar till att utveckla lokal infrastruktur och det mänskliga kapitalet i landsbygdsområden, vilket förbättrar villkoren för tillväxt och nya arbetstillfällen i samtliga sektorer samt för ökad mångfald inom den ekonomiska verksamheten.

Genom en fjärde axel, som baseras på erfarenheter från programmet Leader, införs möjligheter till innovativ ledning genom lokalt baserade *bottom-up*-metoder för landsbygdsutveckling.

2.4. Att anta utmaningarna

Landsbygdsområden kännetecknas av ett stort antal olika betingelser, allt från avlägsna områden som lider av utflyttning och nedgång till områden i närheten av städer som blir allt mer pressade av dessa.

Enligt OECD-definitionen, som baseras på befolkningstäthet⁶, utgör landsbygdsområden 92 % av territoriet i EU-25. Dessutom bor 19 % av befolkningen i områden som i princip är att betrakta som landsbygd och 37 % i utpräglade landsbygdsområden. Dessa områden genererar 45 % av FV i EU-25 och svarar för 53 % av sysselsättningen, men tycks släpa efter i fråga om ett antal socio-ekonomiska indikatorer jämfört med andra områden, till exempel i fråga om strukturella indikatorer⁷. Inkomsten per person ligger cirka en tredjedel lägre i landsbygdsområden⁸ och förvärvsfrekvensen för kvinnor är lägre än i andra områden. Servicesektorn är sämre utvecklad, och antalet högutbildade och andelen hushåll med bredbandsuppkoppling är lägre. I vissa landsbygdsområden är långa avstånd och avlägset läge stora problem. De nackdelarna verkar vara ännu mer framträdande i områden som är starkt landsbygdspräglade, även om den allmänna bilden inom EU kan skifta kraftigt mellan medlemsstaterna. I avlägsna landsbygdsområden är bristen på möjligheter, kontakter och utbildningsinfrastruktur ett särskilt allvarligt problem för kvinnor och yngre personer.

I EU:s 15 gamla medlemsstater står jordbruket för 2 % av BNP, i de nya för 3 % och mer än 10% i Rumänien och Bulgarien. I de nya medlemsstaterna arbetar tre gånger så många inom jordbruket (12 %) som i de gamla medlemsstaterna (4 %). I Bulgarien och Rumänien är andelen sysselsatta inom jordbruket betydligt högre.

EU:s kombinerade jordbruks- och livsmedelssektor utgör en viktig del av EU:s ekonomi, med cirka 15 miljoner arbetstillfällen (8,3 % av den totala sysselsättningen) och 4,4 % av BNP i EU-25. EU, som är världens största producent av livsmedel och drycker, har en total produktion på uppskattningsvis 675 miljarder euro. Sektorn är dock storleksmässigt sett starkt splittrad, vilket innebär stora möjligheter och risker för denna typ av företag.⁹ Skogsbruk och verksamhet med kopplingar till skogsbruk sysselsätter ungefär 3,4 miljoner människor och har en omsättning på 350 miljarder euro; för närvarande utnyttjas dock bara 60 % av den årliga skogstillväxten.¹⁰

Jord- och skogsbruk utgör 77 % av markanvändningen inom EU-25. Jordbrukets miljöresultat i fråga om att bevara och förbättra naturresurser har under de senaste åren varit ganska blandat. Vattenkvaliteten kännetecknas av att det totala kväveöverflödet inte har ändrats nämnvärt sedan 1990 i de gamla medlemsstaterna och på många områden kvarstår problem med ammoniakutsläpp, övergödning, markförstöring och minskad biologisk mångfald. En allt större del av jordbruksarealen används emellertid för ekologisk produktion (5,4 miljoner hektar för

⁶ OECD-definitionen baseras på den del av befolkningen som lever i landsbygdskommuner (dvs. med färre än 150 invånare per km²) i en given NUTS III-region. Se den utvidgade konsekvensanalysen SEK(2004) 931. Detta är den enda internationellt erkända definitionen av landsbygdsområden. I vissa fall tar dock definitionen inte hänsyn till den befolkning som lever i mer tätbefolkade landsbygdsområden, främst i närheten av städer.

⁷ Statistisk bilaga till vårrapporten till Europeiska rådet, SEK(2005) 160.

⁸ Mätt som BNP/PPP (köpkraftsparitet).

⁹ Källa: E-Business Market Watch ICT and e-Business, GD Näringsliv, juli 2003.

¹⁰ KOM(2005) 84 slutlig, Rapport om genomförandet av EU:s skogsbruksstrategi, s. 2.

EU-25) och förnybara resurser (0,9 miljoner hektar för EU-15). Långsiktiga trender i klimatförändringen kommer att i allt högre utsträckning bestämma hur jord- och skogsbruket utformas. Skyddet av den biologiska mångfalden har tack vare genomförandet av Natura 2000 förbättrats; cirka 12-13 % av jordbruks- och skogsarealen ingår nu i Natura 2000-nätet. Jordbruk med högt naturvärde spelar en viktig roll för att bevara både den biologiska mångfalden och livsmiljöer samt för att skydda landskapet och markkvaliteten. I de flesta medlemsstater står dessa jordbruk för mellan 10 och 30 % av jordbruksarealen¹¹. I vissa områden kan nedläggning av jordbruk leda till allvarliga risker¹².

Landsbygdsområden står under de närmaste åren därför inför särskilda problem när det gäller tillväxt, arbetstillfällen och hållbarhet. Samtidigt erbjuder de dock många fördelar, till exempel potential för tillväxt i nya sektorer, rekreationsvärde och möjligheter till turism, attraktiva bostads- och arbetsmiljöer, goda naturresurser och vackra landskap.

För att kunna möta de ökande kraven från marknaden både i Europa och globalt måste jordbruks- och livsmedelssektorn utnyttja de möjligheter som nya metoder, ny teknik och innovation erbjuder. Framförallt kommer investeringar i mänskligt kapital att innebära att landsbygdsområden och livsmedelssektorn kan se ljus på framtiden.

När Lissabonstrategin nystartades, bekräftade Europeiska rådet att strategin måste ses i ett vidare sammanhang av hållbar utveckling, dvs. att dagens behov skall uppfyllas utan att kommande generationers möjligheter att få sina behov tillgodosedda skall äventyras¹³. Den nya programperioden är ett unikt tillfälle att inrikta stödet från den nya fonden för landsbygdsutveckling på tillväxt, arbetstillfällen och hållbarhet. I det avseendet överensstämmer den helt och hållet med förklaringen om riktlinjer för en hållbar utveckling¹⁴ och det förnyade programmet för Lissabonstrategin¹⁵ där det strävas efter att styra resurserna på ett sådant sätt att Europa blir attraktivare för investeringar och arbete, att man gynnar kunskaper och nytänkande för ökad tillväxt och att man skapar fler och bättre arbetstillfällen.

Politiken för landsbygdsutveckling måste hjälpa landsbygdsområdena att uppnå dessa mål under perioden 2007–2013. För det krävs att frågor kring konkurrenskraften, skapandet av nya arbetstillfällen och innovation på landsbygden angrips på ett mer strategiskt sätt och att programmen styrs bättre. Vidare måste man lägga tyngdpunkten på investeringar i människor, know-how och kapital i jord- och skogsbrukssektorerna, på nya sätt ta fram miljö tjänster som gagnar inblandade och på att skapa fler och bättre arbeten genom en diversifiering, främst för kvinnor och yngre. Genom att bidra till att EU:s landsbygdsområden kan uppfylla sin potential som attraktiva regioner för investeringar, arbete och boende, kan politiken för landsbygdsutveckling ha betydelse för EU:s hållbara utveckling.

¹¹ Källa: IRENA-projektet, <http://webpubs.eea.eu.int/content/irena/index.htm>.

¹² En uppsättning indikatorer presenteras i den uppdaterade konsekvensanalysen (SEK(2005) 914 i form av kartor. Dessa ger en bild av utgångsläget som kan användas som underlag för att mäta vilka framsteg som gjorts.

¹³ Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådets toppmöte i Bryssel den 22 och 23 mars 2005, stycke 42.

¹⁴ Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådets toppmöte i Bryssel den 16 och 17 juni 2005, bilagan.

¹⁵ Meddelande inför Europeiska rådets vårmöte – ”Att arbeta tillsammans för tillväxt och sysselsättning - Nystart för Lissabonstrategin”, KOM(2005) 24 slutlig, 2 februari 2005.

3. ATT ANGE GEMENSKAPENS PRIORITERINGAR FÖR LANDSBYGDSUTVECKLINGEN UNDER PERIODEN 2007–2013

Inom ramen för de mål som fastställs i förordningen om landsbygdsutveckling, anger riktlinjerna gemenskapens prioriteringar, som syftar till att integrera de viktigaste av de politiska prioriteringarna i slutsatserna från rådets toppmöten i Lissabon och Göteborg. För varje uppsättning prioriteringar, presenteras nyckelåtgärder. Med dessa strategiska riktlinjer som underlag skall medlemsstaterna förbereda sina nationella strategier för landsbygdsutveckling, som utgör referensramverket för utarbetandet av programmen för landsbygdsutveckling.

3.1. Att förbättra jord- och skogsbrukssektorernas konkurrenskraft

Riktlinje

Europas jord- och skogsbruk samt livsmedelssektor har goda förutsättningar att i högre grad utveckla produkter av hög kvalitet och med högt mervärde som kan uppfylla de skilda och ökande krav som konsumenter i Europa och övriga världen ställer.

De resurser som avsatts för **axel 1** bör bidra till en stark och dynamisk europeisk livsmedelssektor genom att de inriktas på de prioriterade områdena ***kunskapsöverföring och innovation i livsmedelskedjan och investeringar i fysiskt och mänskligt kapital.***

För att uppfylla dessa prioriteringar, bör medlemsstaterna inrikta sitt stöd på följande nyckelåtgärder:

- **att underlätta innovation och tillgång till forskning och utveckling.** Innovation blir allt viktigare för Europas jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorer. Att Europas stora livsmedelsföretag ofta ligger långt framme i fråga om nya trender, hindrar inte att införandet av nya produkter och processer i stor utsträckning skulle kunna bidra till bättre resultat för mindre förädlingsföretag och jordbruksföretag. Framförallt skulle nya samarbetsformer kunna underlätta åtkomsten till forskning och utveckling, innovation och åtgärder som vidtas inom sjunde ramprogrammet¹⁶
- **att förbättra integrering i livsmedelskedjan.** Europas livsmedelsindustri tillhör världens mest konkurrenskraftiga och innovativa, men står inför allt hårdare internationell konkurrens. Inom landsbygdsekonomin finns goda förutsättningar för att skapa och marknadsföra nya produkter, att behålla fördelar på landsbygden genom kvalitetsprogram och att förbättra imagen hos europeiska produkter på världsmarknaden. Rådgivande tjänster och stöd i syfte att uppnå gemenskapsstandarder kommer att bidra till den integreringen. En marknadsinriktad jordbrukssektor kommer att bidra till att ytterligare befästa den europeiska livsmedelssektorns ställning som en viktig arbetsgivare och källa till ekonomisk tillväxt
- **att se till att IKT används och sprids i högre grad.** Livsmedelssektorn som helhet har pekats ut som den sektor som släpar efter i fråga om att utnyttja IKT. Kritiken har framförallt riktats mot mindre företag. Om man bortser från stora

¹⁶ Arbetet inom den ständiga kommittén för jordbruksforskning måste också beaktas i det här sammanhanget..

multinationella företag och deras större leverantörer används e-företagstillämpningar i relativt liten utsträckning¹⁷. Fonder för landsbygdsutveckling bör komplettera framtida initiativ från kommissionen, exempelvis i2010, inom e-företagande (främst i fråga om små och medelstora företag), e-kompetens och e-lärande¹⁸

- **att främja en dynamisk företagaranda.** De nyligen genomförda reformerna har skapat en marknadsorienterad miljö för det europeiska jordbruket, vilket skapat nya möjligheter för branschen. Om dessa möjligheter kan omsättas i praktiken beror dock på hur den **strategiska och organisatoriska förmågan** utvecklas
- **att utveckla nya marknader för jordbruksprodukter.** Nya marknader kan erbjuda ökat mervärde. Stöd för investeringar och utbildning på området för **annan produktion än livsmedelsproduktion** inom ramen för landsbygdsutveckling kan komplettera åtgärder som vidtagits inom den första pelaren genom att det skapas nya, och nyskapande, marknader för produktion eller genom att man gynnar utvecklingen av varor för **förnybar energi**, som biobränslen och förädlingskapacitet
- **att förbättra miljöarbetet inom jord- och skogsbruk.** Långsiktig hållbarhet kan bara uppnås om det tillverkas produkter som konsumenterna är villiga att köpa, samtidigt som hårda miljökrav efterlevs. Investeringar i förbättrat miljöarbete kan också leda till effektivare tillverkning, vilket gynnar bägge områden
- **att omstrukturera jordbrukssektorn.** Landsbygdsutveckling är ett nyckelinstrument för omstrukturering, inte minst i de nya medlemsstaterna. Genom utvidgningen har jordbrukskartan ritats om. En lyckad anpassning av jordbruket kan vara rätt instrument för att förbättra jordbrukssektorns konkurrenskraft och miljömässiga hållbarhet och för att skapa fler arbetstillfällen och öka tillväxten i de områden av ekonomin som har anknytning till jordbruket. Alla medlemsstater bör stödja förberedelserna inför de förändringar som omstruktureringen kommer att leda till inom jordbrukssektorn och i förebyggande syfte utbilda jordbrukare, framförallt i fråga om överförbara färdigheter.

För att underlätta generationsskiftet inom jordbruket bör man överväga en kombination av de åtgärder som finns under axel 1 och som är skräddarsydda för att möta behoven hos **unga lantbrukare**.

3.2. Att förbättra miljön och landsbygden

Riktlinje

För att bevara och förbättra EU:s naturresurser och landskap i landsbygdsområden, bör de resurser som avsatts för **axel 2** bidra till **följande tre prioriterade områden på EU-nivå: biologisk mångfald och bevarande av jord- och skogsbruk med högt naturvärde, vatten och klimatförändring**. De åtgärder som står till förfogande under axel 2 bör användas för att integrera dessa miljömål och bidra till genomförandet av nätverket Natura 2000 i fråga om jord- och skogsbruk, till åtagandet från toppmötet i

¹⁷

Källa: E-Business Market Watch ICT and e-Business, GD Näringsliv, juli 2003.

¹⁸

KOM(2005) 229 "i2010 – europeiska informationssamhället för tillväxt och sysselsättning".

Göteborg om att till 2010 vända nedgången i den biologiska mångfalden, till målen i vattenramdirektivet och till målen i Kyoto-protokollet om att dämpa klimatförändringen.

För att uppfylla dessa prioriteringar, bör medlemsstaterna inrikta sitt stöd på följande nyckelåtgärder:

- **att främja miljötjänster och djurvänliga jordbruksmetoder.** Europas medborgare förväntar sig att jordbruket uppfyller obligatoriska normer. Många anser sig dock också att jordbrukare skall belönas om de undertecknar åtaganden som sträcker sig längre än så och erbjuder tjänster som marknaden inte kan erbjuda. Detta gäller främst särskilda resurser som vatten och mark
- **att bevara odlingslandskapet.** I Europa är mycket av den högt uppskattade landsbygds miljön resultatet av jordbruk. Väl avpassade jordbrukssystem bidrar till att bevara landskap och olika livsmiljöer, allt från till exempel våtmarker till torra ängar och betesmarker i bergstrakter. I många områden utgör detta en viktig del av kultur- och naturarvet och av den dragningskraft som landsbygdsområden har som bostadsort och arbetsplats
- **att bekämpa klimatförändringar.** Jord- och skogsbruket ligger mycket långt fram i utvecklingen av förnybar energi och som leverantör av material till bioenergianläggningar. Vid utvecklingen av dessa energikällor måste man beakta målet att minska utsläpp av växthusgaser och bevara den kolsänkeffekt som skogar och organiskt material i marken har
- **att bevara bidraget från ekologiska jordbruk.** Ekologiska jordbruk kännetecknas av en helhetssyn på metoderna för hållbart jordbruk. Den typen av jordbruk bör i ännu högre grad kunna bidra till målen för miljön och djurens välbefinnande
- **att uppmuntra initiativ där både miljön och ekonomin är vinnare.** Ett miljövänligare jordbruk med ekologiska produkter kan bidra till identiteten hos landsbygdsområden och de livsmedel som tillverkas där. De kan vidare ligga till grund för tillväxt och arbetstillfällen som skapas genom turism och satsningar på service och rekreationsmöjligheter, i synnerhet om det sker en avknoppning till turism, hantverk, utbildning eller icke-livsmedelssektorn
- **att gynna balans mellan olika områden.** Program för landsbygdsutveckling kan på ett viktigt sätt bidra till att göra landsbygdsområden attraktiva. De kan också bidra till man i en konkurrensutsatt kunskapsbaserad ekonomi upprätthåller en hållbar balans mellan stad och landsbygd. I kombination med andra programaxlar, kan åtgärder i fråga om markförvaltning ge ett reellt bidrag till den geografiska fördelningen av den ekonomiska verksamheten och till sammanhållningen mellan olika områden.

3.3. Att förbättra livskvaliteten i landsbygdsområden och uppmuntra mångfald

Riktlinje

De resurser som är avsatta för mångfald inom landsbygdsekonomin och livskvalitet på landsbygden under **axel 3** bör bidra till den **överordnade principen om att skapa arbetstillfällen**. De åtgärder som finns tillgängliga under axel 3 bör främst användas för att främja kapacitetsuppbyggnad, förvärvande av färdigheter och organisation av lokal strategiutveckling samt för att se till att landsbygdsområden även är attraktiva

för kommande generationer. När utbildning, information och entreprenörskap skall främjas, bör de särskilda behoven hos kvinnor och unga beaktas.

För att uppfylla dessa prioriteringar, bör medlemsstaterna inrikta sitt stöd på följande nyckelåtgärder:

- **att öka den ekonomiska aktiviteten och sysselsättningsnivån inom landsbygdsekonomin i vidare bemärkelse.** Diversifiering är nödvändig för tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i landsbygdsområden, och bidrar på så vis till bättre balans mellan olika områden, ur både ekonomisk och social synvinkel. Turism, hantverk och tillhandahållandet av rekreationsmöjligheter är tillväxtsektorer i många regioner och erbjuder möjligheter både för mångfald inom jordbruket och utveckling av mikroföretag inom landsbygdsekonomin i vidare bemärkelse
- **att uppmuntra till fler kvinnor på arbetsmarknaden.** Lokala initiativ för bättre barnomsorg på landsbygden kan göra det lättare för kvinnor att få fotfäste på arbetsmarknaden. Det kan handla om utbyggd barnomsorg, eventuellt i kombination med olika initiativ för att uppmuntra startandet av småföretag som sysslar med landsbygdsrelaterad verksamhet
- **att utveckla mikroföretag** och hantverk. Detta kan ske med traditionella yrkeskunskaper eller nya kunskaper som bas, främst i kombination med inköp av utrustning, utbildning och mentorskap, vilket bidrar till att främja entreprenörskap och utveckla det ekonomiska nätet
- **att utbilda unga i traditionella yrkeskunskaper** kan hjälpa till att möta efterfrågan på turism, rekreation, miljötjänster och kvalitetsprodukter
- **att IKT används och sprids i högre grad.** Användningen och spridningen av IKT är av grundläggande betydelse på landsbygden när det gäller diversifiering, lokal utveckling, tillhandahållande av lokala tjänster och främjande av e-integration¹⁹. Genom **IKT-initiativ på mindre orter** där man kombinerar IT-utrustning, nätverkssamarbete och utbildning inom e-kompetens kan man uppnå stordriftsfördelar. Den typen av initiativ kan göra det enklare för jordbruk och landsbygdsföretag att använda IT och e-handel i större utsträckning. De möjligheter som Internet och bredband erbjuder måste utnyttjas fullt ut, till exempel genom strukturprogram inom strukturfonderna, så att de geografiska nackdelarna av placeringen på landsbygden kan mildras²⁰
- **att utveckla tillhandahållandet och den innovativa användningen av förnybara energikällor.** Detta kan bidra till att skapa nya avsättningsmöjligheter för jord- och skogsbruksprodukter, tillhandahållandet av lokala tjänster och ökad mångfald inom landsbygdsekonomin
- **att uppmuntra turismen.** Turism är en viktig tillväxtsektor på många ställen på landsbygden. Om **IKT används inom turistnäringen** för bokningar, reklam, marknadsföring, utformning av tjänster och fritidsaktiviteter kan det locka fler turister som stannar längre, speciellt om man upprättar band till mindre företag och uppmuntrar jordbruksturism

¹⁹ KOM(2005) 229 ”i2010 – Det europeiska informationssamhället för tillväxt och sysselsättning”.

²⁰ KOM(2005) 24 ”Att arbeta tillsammans för tillväxt och sysselsättning - Nystart för Lissabonstrategin”, s. 29.

- **att uppgradera den lokala infrastrukturen, främst i de nya medlemsstaterna.** Under de närmaste åren kommer det att ske tunga investeringar i större infrastrukturer för telekommunikation, transport, energi och vatten. Strukturfonderna kommer att erbjuda betydande stöd, alltifrån stöd till transeuropeiska nät till utvecklingen av samarbete med företag eller vetenskapsparker. För att multiplikatoreffekten skall kunna omsättas helt och hållet i arbetstillfällen och tillväxt, kan småskalig lokal infrastruktur som får stöd via program för landsbygdsutveckling spela en betydande roll när det gäller att slussa dessa stora investeringar till lokala strategier för mångfald och utveckling av den potential som finns inom jordbruks- och livsmedelssektorn.

3.4. Att bygga lokal kapacitet för sysselsättning och mångfald

Riktlinje

De resurser som avsatts för **axel 4** (Leader) bör bidra till prioriteringarna inom axlarna 1 och 2, och framförallt axel 3, men skall även spela en viktig roll när det gäller **prioriteringen att förbättra styrningen** och mobiliseringen av landsbygdsområdenas **egen utvecklingspotential**.

Stödet inom programmet Leader erbjuder möjligheten att inom ramen för en lokal utvecklingsstrategi som är baserad på de behov och starka sidor som finns i området kombinera de tre målen konkurrenskraft, miljö och livskvalitet/mångfald. Integrerade tillvägagångssätt som omfattar jordbrukare, skogsägare och andra aktörer på landsbygden kan skydda och förbättra det lokala natur- och kulturarvet, öka miljömedvetenheten, leda till investeringar i och främjande av specialprodukter, turism och förnybara resurser.

För att uppfylla dessa prioriteringar, bör medlemsstaterna inrikta sitt stöd på följande nyckelåtgärder:

- **att bygga upp kapacitet för lokala partnerskap**, och uppmuntra till ökade kunskaper kan bidra till att mobilisera den lokala potentialen.
- **att främja offentlig-privata partnerskap.** I första hand kommer Leader att fortsätta att spela en viktig roll för att uppmuntra innovativa metoder för landsbygdsutveckling och för att få till stånd samverkan mellan privata och offentliga sektorer.
- **att främja samarbete och innovation.** Lokala initiativ (som Leader) och stöd till mångfald kan spela en avgörande roll för att presentera nya idéer och metoder för människor, uppmuntra innovation och entreprenörskap samt för att gynna samhörighet och tillhandahållandet av lokala tjänster. Gemenskaper på nätet kan hjälpa till vid spridning av kunskaper, utbyte av bästa praxis och innovation i fråga om produkter och tjänster på landsbygden.
- **att förbättra det lokala styret.** Leader kan uppmuntra innovativa tillvägagångssätt för att knyta samman jord- och skogsbruk samt den lokala ekonomin, vilket bidrar till att öka mångfalden inom den ekonomiska basen och stärka de socio-ekonomiska banden på landsbygden.

3.5. Att överföra prioriteringar till program

Hur mycket resurser som avsatts för gemenskapens prioriteringar av landsbygdsutvecklingen (inom de fastställda minimigränserna för finansiering av varje axel) kommer att avgöras av den specifika situationen, samt svagheter och styrkor inom varje programområde. Samtliga gemenskapsprioriteringar, och deras bidrag till Lissabon- och Stockholmsmålen, måste i de nationella strategiplanerna och programmen för landsbygdsutveckling anpassas till de nationella förutsättningarna. I många fall kommer det att anges nationella eller regionala prioriteringar för särskilda problem för livsmedelssektorn eller den miljömässiga, klimatmässiga eller geografiska situation som jord- och skogsbruket befinner sig i. Landsbygdsområden kan också behöva ta itu med andra problem som trycket från städerna, arbetslöshet, avlägsen placering eller låg befolkningstäthet.

Riktlinje

När medlemsstaterna utarbetar sina strategier skall de se till att synergieffekter mellan och inom axlarna maximeras och att eventuella motsättningar undviks. De bör också överväga hur andra EU-strategier (exempelvis handlingsplanen för ekologiska livsmedel och ekologiskt jordbruk²¹, kommissionens senaste meddelande om förnybar energi²², kommissionens meddelande om klimatförändring²³, behovet av att bedöma troliga effekter på jord- och skogsbruk, samt kommissionens rapport om EU:s skogsbruksstrategi²⁴, som kan bidra till att målen för tillväxt, sysselsättning och hållbarhet uppnås), och de kommande tematiska miljöstrategierna²⁵ kan beaktas.

På EU- och medlemsstatsnivå finns olika medel för att förbättra styrningen och det politiska arbetet. Tekniskt stöd kan användas för att bygga upp europeiska och nationella nät för landsbygdsutveckling som en plattform för utbyte av bästa praxis och kunskaper om alla aspekter som rör utformning av politiken, förvaltning och aktörernas genomförande. Frågan om information och offentliggörande måste behandlas när man förbereder de nationella strategierna och fastställas längre fram under genomförandet, så att olika aktörer kan involveras så tidigt som möjligt.

3.6. Överensstämmelse mellan gemenskapsinstrument

Riktlinje

Synergieffekterna mellan struktur-, sysselsättnings- och landsbygdsutvecklingspolitiken måste stödjas. Därför bör medlemsstaterna sörja för överensstämmelse och sammanhållning mellan de åtgärder som skall finansieras av ERUF, sammanhållningsfonden, ESF, EFF och EJFLU inom ett givet område och en given verksamhet. Den viktigaste riktlinjerna i fråga om avgränsning av och samordning mellan de åtgärder som får stöd från de olika fonderna bör fastställas inom

²¹ KOM(2004) 415 slutlig

²² KOM(2004) 366 "Andelen förnybar energi i EU".

²³ KOM(2005) 35 "Seger i kampen mot den globala klimatförändringen".

²⁴ KOM(1998) 649 "En skogsbruksstrategi för Europeiska unionen", KOM(2005) 84 slutlig "Rapport om genomförandet av EU:s skogsbruksstrategi".

²⁵ Markskydd, skydd av havsmiljön, hållbar användning av bekämpningsmedel, luftförorening, stadsmiljö, hållbar användning och förvaltning av resurser och avfallsåtervinning. Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG av den 22 juli 2002 om fastställande av gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram.

I fråga om infrastrukturinvesteringar bör interventionens omfattning vara en vägledande princip. Man kan till exempel använda instrumenten för sammanhållningspolitiken för investeringar i transporter och annan infrastruktur på medlemsstatsnivå eller regional/delregionalt nivå. På mycket lokal nivå kan man däremot använda de grundläggande tjänsteåtgärderna under axel 3, vilket säkerställer kopplingen mellan lokala och regionala nivåer.

I fråga om utvecklingen av mänskligt kapital, riktas stödet inom landsbygdsutvecklingen till jordbrukare och de ekonomiska aktörer som är inblandade i diversifieringen av landsbygdsekonomin. Befolkningen på landsbygden skulle kunna få stöd som del av integrerade, *bottom-up*-metoder. Åtgärder på dessa områden bör genomföras i enlighet med målen för den europeiska sysselsättningsstrategin, så som den anges i de integrerade riktlinjerna för tillväxt och sysselsättning, och överensstämmer med åtgärderna inom de nationella reformprogrammen inom ramen för Lissabonprocessen. I arbetsprogrammet "Utbildning 2010" eftersträvas att man skall uppnå de Lissabonmål som rör utbildning. I centrum för det programmet står livslångt lärande som omfattar alla typer och nivåer av utbildning, vilket givetvis även omfattar jordbruks- och skogsbrukssektorerna.

4. RAPPORTERINGSSYSTEMET

I den nya förordningen om landsbygdsutveckling ingår strategisk övervakning av gemenskapsstrategier och nationella strategier. Underlaget för rapporteringen kommer att utgöras av det gemensamma ramverket för övervakning och utvärdering som skall fastställas i samarbete med medlemsstaterna.

Ramverket kommer att innehålla en begränsad uppsättning gemensamma indikatorer och en gemensam metod. Det kommer att kompletteras med programanpassade indikatorer som anpassas till varje programområdes karaktär.

Tack vare en gemensam uppsättning indikatorer kan man på EU-nivå sammanställa uppgifter om resultat och effekter och få hjälp vid mätningen av hur väl gemenskapens prioriteringar uppnåtts. De referensindikatorer som fastställts vid programperiodens början gör det möjligt att bedöma den inledande fasen och utgör samtidigt basen för utvecklingen av programstrategin.

Utvärderingen skall ske fortlöpande och skall på programnivå ske på förhand, under programmets gång och i efterhand. Den skall även omfatta insatser för att förbättra programförvaltningen och programmets inverkan. Utvärderingen kommer att kompletteras av tematiska undersökningar och sammanfattande utvärderingar på gemenskapsnivå, samt verksamhet inom det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling som en plattform för utbyte och uppbyggnad av utvärderingskapacitet i medlemsstaterna. Utbyte av bästa praxis och resultat av utvärderingar kan i mycket hög grad bidra till en god landsbygdsutveckling. På så vis kan det europeiska nätverket spela en central roll för att underlätta kontakter.